

Голас Радзімы

№ 44 (1614)
1 лістапада 1979 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЯЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 24-ы
Цана 4 кап.

Юныя музыканты выйшлі на плошчу, і сонца зазіхацела на медных трубах. А калі загучаў бадзёры марш, заўсміхаліся, пачалі спыняцца прахожыя, сабралася дзятва з наваколля. Народны ўзорна-паказальны дзіцячы духавы аркестр Палаца культуры тэкстыльшчыкаў наладзіў імправізаваны канцэрт. [Працяг фотарэпартажу — на 6-й стар.]

Фота С. КРЫЦКАГА.

НЕ ўСЕ БАЛОТЫ АСУШАЮЦА

Воляі савецкіх людзей Беларускае Палессе ператвараецца ў квітнеючы край. Асабліва шырокі размах набылі меліярацыйныя работы пасля майскага (1966 года) Пленума ЦК КПСС. У Пінску было створана Галоўнае ўпраўленне па асушэнню зямель і будаўніцтву саўгасаў — Галоўпалессеводбуд. Пазней стаў працаваць спецыяльны праектны інстытут Саюзгірмеліяводгас.

Намеснік начальніка Галоўпалессеводбуда Уладзімір КАТАРЖЭўСКІ раскавае:

— У балот ужо адваявана больш як мільён гектараў угоддзяў. На асушаных масівах пабудаваны пасёлкі гарадскога тыпу, пракладзены асфальтаваныя дарогі, лініі электраперадач. Вяскоўцам меліярацыя прынесла новае жыццё, радасць нябачаных дагэтуль ураджаяў. Гаспадаркі на адроджаных землях атрымліваюць збожжавыя і бульбы — на трэць, кукурузы — у паўтара, а шматгадовых траў і караняплодаў — амаль у тры разы больш, чым на звычайных. Меліярацыя стала магутным рычагом у развіцці сельскай гаспадаркі.

На палляшэнне кожнага гектара цяпер выдаткоўваецца ў паўтара разо больш сродкаў, чым у мінулай пяцігодцы, — значна ўзрасла тэхнічная аснашчанаць меліярацыйных сістэм, іх комплекснасць. Мы не толькі адраджаем тутэйшыя землі, але і самі іх асвойваем. У лічбах пяцігадовага плана гэта выглядае так: асушыць 310 тысяч гектараў, завяршыць будаўніцтва 14 і пачаць узвядзенне 16 новых саўгасаў, увесці ў эксплуатацыю столькі ж кармапрадпрыемстваў.

У канчатковым выніку агульная плошча асушаных зямель у Беларускай Палессі павінна ўзрастаць больш чым на два мільёны гектараў. Прычым кожны трэба араціць, інакш не атрымаем запараграмаваны ўраджай. Здавалася б — парадокс. Зона знаходзіцца ў вельмі неспрыяльным гідратэхнічным рэжыме: паводкі фарміруюцца ў любую пару года, а ў перыяд вясновага разводдзя «плавае» звыш 600 тысяч гектараў. Але ў гэтым «самым мокрым месцы» ў гарачыню адчуваецца востры недахоп вільгаці. Таму ўзнікла патрэба перакідання сцёку вады з паўночных рэк у паўднёвыя. Практычна гэта работа пачата з пускам Вілейска-Мінскай воднай сістэмы і будаўніцтвам Свіслацка-Случкай. Яны дапамогуць «напаць» 120 тысяч гектараў сельгасугоддзяў. А каб прыпяць не рабіла бяды ў час вес-

навых разліваў, вучоныя Акадэміі навук БССР распрацавалі схему нарміравання яе вод. Паводак, вядома, не пазбяжым, але затое засцеражэм палі і пасёлкі. Праекціроўшчыкі пачалі ўжо работу.

Для рацыянальнага і комплекснага выкарыстання водных рэсурсаў важна акумуляваць вясновы сцёк у сажалках і вадасховішчах. На карце Палесся з'явіліся рукатворныя азёры: Салігорскае, Любанскае, Чырвонаслабодскае, Локтышкае. Цяпер будуюцца буйныя водагаспадарчыя комплексы «Сялец», «Лукава», «Пагост», Днепрабрагінскае». Яны будуць збіраць дажджавую і балотную ваду і па меры патрэбы накіроўваць яе на палі. Створаныя тут рыбгасы змогуць атрымаваць дадаткова да 80 тысяч цэнтнераў рыбы.

Часам яшчэ бытуе няправільнае ўяўленне аб негатыўных з'явах, якія спадарожнічаюць меліярацыі, быццам ўсё начыста асушаецца. Наша галоўная задача — рэгуляваць вільготнасць глебы, перарозмяркоўваць сцёк вады такім чынам, каб ліквідаваць яе лішак і ў той жа час кампенсаваць недахоп па порах года і тэрыторыі. Мы стварым лесаахоўныя палосы, клопоцімся аб тым, каб не былі пакрыўджаны аматары палявання, рыбнай лоўлі, збору журавін. Думаем аб захаванні прыроды ў спрадвечным выглядзе. Асушаныя землі ператварацца не толькі ва ўгоддзі — 410 тысяч гектараў зоймуць лясы, а 150 тысяч наогул застануцца запаведнымі. Не будуць пакуль што асушацца 210 тысяч гектараў зямлі ў поймах Прыпяці і яе асноўных прытокаў.

Наша меліярацыйная будоўля неаддзельная ад гісторыі краіны. Асушэнне гэтага краю прадугледжваў яшчэ план ГОЭЛРО. Сёння няма ніводнай рэспублікі, якая б не мела дачынення да таго, што адбываецца тут. Многія трактары, машыны, станкі, буравыя ўстаноўкі, горнае, нафтавае і іншае абсталяванне прыбыло да нас з Урала, Данбаса, Сярэдняй Азіі, Прыбалтыкі, Сібіры.

У сваю чаргу беларускія меліяратары, набышы вопыт, прымаюць удзел у пераўтварэнні Нечарназёмнай зоны РСФСР. Праекціроўшчыкі распрацоўваюць праектна-каштарысную дакументацыю, а ў Пскоўскай і Бранскай абласцях дзейнічаюць нашы добра ўкамплектаваныя кадрамі і аснашчаныя тэхнікай падраздзяленні.

Гутарку запісала
Л. ЛАМСАДЗЕ.

МІНСКІЯ АЎТАПАЯЗДЫ

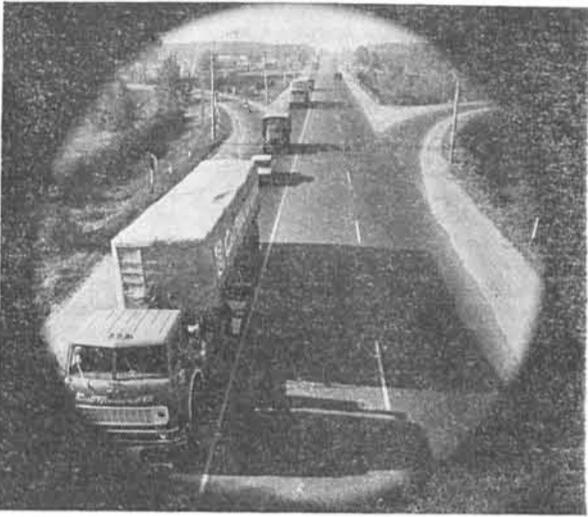
На Мінскім аўтамабільным заводзе выпушчана першая прамысловая партыя аўтапаездаў новага сямейства МАЗ-6422, прызначаных для міжнародных і міжнародных перавозак розных грузаў. Гэтыя машыны істотна адрозніваюцца ад тых, якія былі створаны на прадпрыемстве раней. Яны больш прадукцыйныя: адзін такі аўтапаезд можа перавозіць 32 тony грузаў

з хуткасцю да 90 кіламетраў у гадзіну. Канструктары паклапаціліся аб стварэнні дадатковых зручнасцей для вадзіцеля. У абсалютна новай па форме кабіне—вялікае панарамнае шкло, якое забяспечвае добры агляд, падрысорнае, эрганамічнай формы сядзенне з рэгулюемай падушкай і спінкай, абсталяваны два спальныя месцы. Вадзіцелі могуць па свайму гледжанню рэгуляваць рулявую калонку.

Новы Дом быту ўступіў у строй у рабочым пасёлку Руба Віцебскага вытворчага аб'яднання «Даламіт». Да паслуг жыхароў — поўны комплекс абслугоўвання: швейнае, трыкатажнае і фотаатэлье, цырульня, пракат, пральня.

НА ЗДЫМКУ: новы Дом быту ў пасёлку Руба.
Фота А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

У агульным патоку машын, надпісам «Савтрансўта». Які штодзень выходзіць на Маршруты іх ідуць далёка дарогі рэспублікі, мільгаюць за межы Радзімы: у Чэхаславакію, у Італію, у Іюгаславію, Аўст-

рыю і ФРГ, Швейцарыю і Францыю. Поліэтылен і запасныя часткі, электронна-вылічальныя машыны і халадзільнікі, многія іншыя грузы дастаўляюць у замежныя дзяржавы вадзіцелі транспартна-экспедыцыйнага аўтакаміна «Саваўта-Мінск». У нашу краіну яны вязуць абсталяванне для прамысловых прадпрыемстваў, хімічную прадукцыю, камплектуючыя вузлы і дэталі, парфуму, медыкаменты і г. д. З пачатку пяцігодкі транспартна-экспедыцыйна перавезена звыш трохсот тысяч тон розных грузаў. НА ЗДЫМКАХ: выдатна працуюць на міжнародных трасах вадзіцелі першага класа (злева направа) В. ГА-РЭЛЬЧЫК, П. ЯСКЕВІЧ, І. ВАРАБ'ЕНКА і П. СМАТ-РЫЦЕЛЬ; у далёкі шлях адпраўляюцца машыны. Фота Я. КАЗЮЛІ.

ЦІ ЗАДАВОЛЕНЫ САВЕЦКІ ЧАЛАВЕК СВАЁЙ РАБОТАЙ?

З КАРЫСЦЮ ДЛЯ СЯБЕ І ІНШЫХ

У савецкай прэсе былі апублікаваны вынікі камуністычнага суботніка, які адбыўся 21 красавіка 1979 года. У гэты дзень на заводах, будоўлях, палях, на добраўпарадкаваным гарадох і пасёлках працавалі наля 150 мільёнаў чалавек. Прамысловыя прадпрыемствы выпусцілі прадукцыі на 825 мільёнаў рублёў. Сума зарплатаў, якая была налічана рабочым і служачым і якую яны добраахвотна пералічылі ў фонд дзяржавы, складала 167 мільёнаў рублёў. Газеты адзначалі энтузіязм і святочны настрой удзельнікаў суботніка.

Чаму большасць людзей у Савецкім Саюзе працуюць з энтузіязмам і нават — у час суботнікаў — бясплатна?

Неяк я гутарыў з адным з апошніх савецкіх беспрацоўных, зарэгістраваных у 1930 годзе на Маскоўскай біржы працы, слесарам Міхаілам Шкуновым. На пытанне, што ён цэніць больш за ўсё ў жыцці, Міхаіл Шкуноў адказаў: «Работу». Каля двух мільёнаў беспрацоўных налічвалася ў СССР у 1929 годзе, але ўжо праз год усе яны былі працаўладкаваны. Цяпер у штогадовых паведамленнях ЦСУ СССР нязменна з'яўляецца радок аб тым, што «ў асобных раёнах краіны меў месца недахоп рабочай сілы».

Каштоўнасці пазнаюцца ў параўнанні не толькі з мінулым, але і з сучасным, і не толькі ў адной, але і ў іншых краінах. Паводле апошніх даных Міжнароднай арганізацыі працы, цяпер у свеце звыш 300 мільёнаў беспрацоўных, з іх 17—18 мільёнаў — у развітых капіталістычных краінах. А між тым «чалавек перастае быць чалавекам, калі ў яго няма работы», канстатавалі амерыканскія вучоныя на штогадовай канферэнцыі асацыяцыі псіхалагаў у Чыкага.

Але нават маючы работу, чалавек не заўсёды адчувае сябе задаволеным. Аб «паміранні з панядзелка да пятніцы» раскаваў, напрыклад, амерыканскі журналіст Стадс Цёркел у кнізе «Работа», дзе аналізуе 133 заявы радавых амерыканцаў аб адноснах да сваёй справы. Адзін з іх, Філ Столінгс, так і гаворыць: «Яны (гаспадары.—Рэд.) толькі аб адным думалі, каб канвеер не спыніўся... Па-мойму, гэта бесчалавечна. Работа павінна быць работай, а не смяротным прысудам». «Для вялікай большасці людзей іх штодзённая праца горш за катаргу, — канстатуе парызскі штотднёвік «Нува Кандыд». — Ці многа ў свеце людзей, якія любяць сваю работу, бачаць у ёй карысць для сябе і іншых?»

Савецкія сацыёлагі распаўсюдзілі на

прадпрыемствах Масквы, у буйных індустрыяльных цэнтрах Новасібірска (Заходняя Сібір) і Свардлоўска (Урал) анкету з адным пытаннем: «Ці задаволены вы сваёй работай?» Восем з кожных дзесяці рабочых адказалі сцвярдзальна.

У аснове задаволенасці савецкіх людзей сваёй работай — яснае ўсведамленне таго факта, што яны, гаворачы словамі У. І. Леніна, атрымалі пасля сацыялістычнай рэвалюцыі 1917 года «магчымасць работы на сябе». Грамадская ўласнасць на сродкі вытворчасці робіць мэтай працы найбольш поўнае задавальненне матэрыяльных і духоўных патрэбнасцей кожнага чалавека.

Тут зноў напрошваюцца параўнанні. «Сярэдні амерыканец трэцюю частку рабочага дня, а англічанін амаль паўдня зарабляюць грошы для ўплаты ўсіх падаткаў (у СССР яны складаюць у сярэднім 8,6 працэнта даходаў сям'і). Да гэтага трэба дадаць, як паведамляе даследчая арганізацыя «Тэкс фаўндэйшн», паўтары гадзіны, каб «адпрацаваць» квартэрную плату, рахункі на электрычнасць, газ, тэлефон, амаль гадзіну — расходы на транспарт, каля паўгадзіны — на медыцынскае абслугоўванне...

Як адзначаецца ў тых жа штогадовых паведамленнях ЦСУ, тры чвэрці, а з улікам жыллёвага і культурна-масавага будаўніцтва — чатыры пятыя нацыянальнага даходу, гэта значыць новастворанага за год кошту, ідзе ў СССР непасрэдна на павышэнне дабрабыту людзей. Рэальныя даходы сям'яў падвойваюцца кожныя 15 гадоў. Сярэднемесячная зарплата рабочых і служачых толькі за два апошнія гады ўзраста амаль на 7 працэнтаў пры нязменным індэксе цен на тавары і паслугі. Цяпер завяршаецца павышэнне ставак і акладаў сярэдне-аплатавых работнікаў невытворчых галін.

Аднак зарплата — гэта не адзіны паказчык дабрабыту. «Калі браць лічбы», — піша амерыканскі публіцыст Джордж Морыс, — то ў Злучаных Штатах Амерыкі сярэдняя зарплата рабочага можа быць вышэй, чым у СССР». Але амерыканская сям'я можа траціць на пакупкі толькі 40 працэнтаў даходу, астатняе ідзе на падаткі, квартэрную плату, на лячэнне і г. д. Сярэдняя савецкая сям'я мае магчымасць расходваць на пакупку тавараў 80 працэнтаў даходу.

Але нават неаплата праца, як на камуністычных суботніках, з'яўляецца таксама «работай на сябе», становіцца ў рэшце рэшт дабрабытам для ўсіх і кожнага. На сродкі ад суботнікаў у апошнія гады ў СССР пабудаваны Усе-саюзныя анкалагічны і кардыялагічныя цэнтры, сотні бальніц, санаторыяў, школ, прафесійна-тэхнічных вучылішчаў. Высакародная мэта і сёлетняя суботніка: большая частка заробленых сродкаў накіравана ў фонд дапамогі народу В'етнама, які пацярпеў ад агрэсіі. Гэта значыць яна служыць умацаванню міру.

Юрый АЛЯКСАНДРАУ.

АПОШНЯ НАМАГАННІ КОНТРРЭВАЛЮЦЫІ

ЯК БЕЛАРУСКІЯ НАЦЫЯНАЛІСТЫ ХАЦЕЛІ СТВАРЫЦЬ «НЕЗАЛЕЖНУЮ» БНР

[Заканчэнне.

Пачатак у №№ 40—43].

Блоку нацыяналістычных партый удалося правесці адзінаццаць дэпутатаў у сейм і тры — у сенат («Наша будучыня», 25.12.1922).

Беларускія дэпутаты ўтварылі ў сейме сваю фракцыю — Беларускі пасольскі клуб. Па партыйнай прыналежнасці састаў гэтага клуба выглядаў наступным чынам: М. Кахановіч, С. Якаўюк, С. Баран належалі да партыі эсэраў, ксёндз А. Станкевіч і В. Багдановіч прадстаўлялі хрысціянскіх дэмакратаў, Б. Тарашкевіч, С. Рак-Міхайлоўскі, П. Валашын, А. Аўсяннік з'яўляліся членамі партыі сацыял-дэмакратаў. Астатнія дэпутаты былі беспартыйнымі. Па сацыяльнаму складу гэта былі ў асноўным прадстаўнікі інтэлігенцыі, выхадцы з самых высокаўшляхаваных саслоўяў.

Збанкрутаваныя лідэры беларускага нацыяналістычнага руху гатовы былі актыўна выступіць на баку польскай рэакцыі. Яны паверылі, што, седзячы ў сейме, ім удалося дамагчыся з польскай буржуазіяй і вырваць у яе некаторыя ўступкі. Гэта прывяло да згладжвання рознагалоссяў паміж рознымі палітычнымі плынямі нацыяналізму. У пачатку 1923 года былі створаны так званы «Краёвы цэнтр». Ён устанавіў кантроль над усімі палітычнымі цэнтрамі беларускай эміграцыі. У яго састаў увайшлі прадстаўнікі ўсіх палітычных партый і арганізацый, якія дзейнічалі за граніцай: П. Крычэўскі, А. Луцкевіч, А. Станкевіч, Б. Тарашкевіч, С. Рак-Міхайлоўскі, М. Ярэміч, А. Аўсяннік і іншыя. «Краёвы цэнтр» звязваўся з нацыяналістычнымі дзеячамі ў Коўна, Празе, Берліне, Рызе, Нью-Йорку. (ЦДАКР БССР, ф. 250, воп. 7, с. 27, л. 47).

Арганізацыйную сувязь з кіруючымі коламі Польшчы «Краёвы цэнтр» падтрымліваў праз сваіх прадстаўнікоў, якія ўваходзілі ў Віленскую масонскую ложу «Траугут», а з літоўскай буржуазіяй — праз «Беларускае брацтва».

Пераарыентацыя ў лагеры нацыяналізму прывяла да таго, што летам 1923 года В. Ластоўскі вымушаны быў падаць у «адстаўку». Ён выйшаў з саставу «ўрада» БНР і ЦК БПС-Р. На чале «ўрада» БНР стаў А. Цвікевіч — член цэнтральнага кіраўніцтва «Беларускага брацтва». Хоць В. Ластоўскі быў крыху адсунуты на задні план, аднак ён, як і раней, заставаўся цэнтральнай фігурай «Беларускага брацтва». Пазней В. Ластоўскі расказаў, што, «знаходзячыся на службе ў Беларускім выдавецкім цэнтры (Коўна), ажыццяўляў праз пасрэдніцтва літоўскіх грамадскіх дзеячаў сувязь паміж Беларускім пасольскім клубам у польскім сейме (відаць, і «Краёвым цэнтрам», — М. С.) і літоўскім міністэрствам замежных спраў». (ЦДАКР БССР, ф. 250, т. 7, с. 27, л. 64).

Нацыяналістам не ўдалося спыніць развіццё рэвалюцыйнай барацьбы ў Заходняй Беларусі. Працоўныя масы не верылі іх ілжывай прапагандзе, якой прыкрываліся буржуазныя інтарэсы. Сведчаннем таму было нарастанне ўзброенай барацьбы ў заходнебеларускай вёсцы. Узмацняўся таксама і забастовачны рух рабочых. Толькі ў 1924 годзе адбылося 388 забастовак з удзелам 79 тысяч рабочых.

Уздым рэвалюцыйнага руху і рост уплыву КПЗБ паскорылі паварот улева беларускай інтэлігенцыі і дробнай буржуазіі. Пануючыя сярэд іх паланіфікацыя, згодніцкая настроі ў адносінах да буржуазнага ўрада Польшчы, надзея на атры-

манне хоць бы невялікай аўтаноміі для Заходняй Беларусі хутка рассяваліся. А поспехі ў нацыянальна-культурным і гаспадарчым будаўніцтве ў БССР пераконвалі шырокія масы Заходняй Беларусі, што толькі Савецкая ўлада, якая звергла панаванне буржуазіі і памешчыкаў, здольна на справе знішчыць сацыяльны і нацыянальны прыгнёт, вырашыць нацыянальнае пытанне.

Усё гэта звужала сацыяльную базу нацыяналістычных партый і арганізацый у Заходняй Беларусі. У гэтых адносінах важнае значэнне мела і рашэнне II з'езда КПРП, прызнаўшага за Заходняй Беларуссю права на самавызначэнне, аж да аддзялення і ўз'яднання з БССР. У развіццё гэтага рашэння II канферэнцыя КПЗБ, якая адбылася 30 лістапада 1924 года, асудзіла ідэю аўтаноміі Заходняй Беларусі ў складзе буржуазна-памешчыцкай Польшчы, выстаўленую беларускімі нацыяналістамі, і прыняла рэзалюцыю аб ўз'яднанні з БССР. У гэтай рэзалюцыі падкрэслівалася, што ўсе «ідэі, як аўтаномія і іншыя, маюць на мэце адцягнуць масы беларускага сялянства ад рэвалюцыйнай барацьбы за зямлю і нацыянальнае вызваленне, каб гэтым падманным шляхам утрымаць Заходнюю Беларусь пад уладай польскіх акупантаў у імя інтарэсаў эксплуатацыйнага ўрада».

Так пад уплывам аб'ектыўных прычын — узмацнення рэвалюцыйнага руху ў Заходняй Беларусі і поспехаў гаспадарчага і культурнага будаўніцтва ў БССР — у колах нацыяналістычнай эміграцыі ўзмацніўся працэс распаду. У выніку адбылася фактычная ліквідацыя партыі беларускіх эсэраў. Яшчэ ў пачатку 1922 года з яе саставу выйшла левае крыло, з якога ўтварылася Беларуска-Рэвалюцыйная Арганізацыя (БРА). Яна складалася з бядняцка-серадняцкіх мас сялянства і беларускай інтэлігенцыі.

БРА стаяла на пазіцыях класовай барацьбы, падтрымлівала ідэю дыктатуры пралетарыяту, выступала за канфіскацыю памешчыцкіх зямель і ўз'яднанне з БССР. Члены гэтай арганізацыі асуджалі згодніцкую палітыку беларускіх буржуазных нацыяналістаў. Растучы ўплыў КПЗБ сярод працоўных Заходняй Беларусі прывёў БРА да рашэння аб уваходжанні яе ў састаў КПЗБ.

На канферэнцыі, якая адбылася 30 снежня 1923 года, БРА прыняла рашэнне аб уступленні ў КПЗБ. У канцы студзеня 1924 года ЦК КПЗБ прыняў пастанову аб прыёме БРА ў склад КПЗБ. Рэштка нацыяналістычна настроенай групы на чале з В. Маслоўскай пасля арыштаў у 1923 годзе фактычна перастала існаваць. («Большевік», 1927, № 6 с. 6).

У чэрвені 1924 года ў Мінску з'езд былых беларускіх эсэраў канстатаваў «поўны распад» партыі і неметазгоднасць яе існавання. Дэлегаты прызналі, што праводзімае Кампартыяй палітыка «цалкам задавальняе сацыяльныя і нацыянальныя патрэбнасці працоўнага народа Беларусі» (ЦДАЛ і М. БССР, ф. 3, воп. 1, с. 119, л. 13). З'езд пастанавіў ліквідаваць партыю і асудзіў тых членаў БПС-Р, якія за граніцай працягвалі антысавецкую дзейнасць.

У верасні 1924 года аналагічнае рашэнне вынесла і Гродзенская акруговая канферэнцыя беларускіх эсэраў.

Палітычны зрух у нацыянальна-вызваленчым руху ў Заходняй Беларусі закрануў і іншыя групы. У 1923 годзе з партыі беларускіх сацыял-дэмакратаў выйшаў Б. Тарашкевіч. Ён па-раваў адносіны з віленскай ма-

сонскай ложай «Траугут» і паступова ўключыўся ў нацыянальна-вызваленчую барацьбу працоўных Заходняй Беларусі.

У студзені 1924 года з БСДП вылучылася левае крыло на чале з С. Рак-Міхайлоўскім, П. Валашыным і П. Мятлой. Яны аб'явілі аб стварэнні новай партыі незалежных сацыялістаў. Гэтая група выступіла за ўтварэнне аб'яднанай Беларускай рабоча-сялянскай рэспублікі, асноўным сродкам дасягнення якой лічыла масавы рэвалюцыйны рух. Аднак яна не вызначыла ясна сваёй палітычнай лініі і не пазбавілася поўнасцю ад рэфармісцкіх настрояў.

Не атрымаўшы падтрымкі народных мас і не аформіўшыся арганізацыйна, партыя незалежных сацыялістаў у пачатку 1925 года спыніла сваё існаванне. Яе арганізатары С. Рак-Міхайлоўскі, П. Валашын, П. Мятла ўступілі затым у Беларуска-Рэвалюцыйна-рабочую грамаду.

У 1924 годзе пачаўся працэс палітычнага размежавання і ў Беларускім пасольскім клубе. Пад уздзеяннем рэвалюцыйнага ўздыму і работы КПЗБ паслы Б. Тарашкевіч, П. Валашын, П. Мятла і С. Рак-Міхайлоўскі канчаткова перайшлі на рэвалюцыйна-дэмакратычныя пазіцыі.

Да пачатку 1925 года беларускі нацыяналістычны рух канчаткова выдыхся. А гэта прывяло да поўнага распаду яго палітычных цэнтраў. «Члены рады БНР і яго ўрад аказаліся ў цяжкім маральным і матэрыяльным становішчы. Міжнароднае становішча больш-менш стабілізавалася, і БНР усімі была забыта і кінута», — вымушаны быў прызнаць адзін з ідэолагаў беларускага нацыяналізму А. Станкевіч у сваёй кнізе «Да гісторыі беларускага палітычнага вызвалення», выданага ў 1935 годзе ў Вільні.

12 кастрычніка 1925 года ў Берліне нацыяналістычныя дзеячы склікалі нараду членаў «ўрада і рады БНР». Было вырашана спыніць барацьбу супраць Савецкай улады. Тут жа была прынята дэкларацыя, якая прызнала Мінск «адзіным цэнтрам нацыянальна-дзяржаўнага адраджэння Беларусі». Аб'явіўшы аб роспуску «ўрада БНР», удзельнікі нарады, такім чынам, самі прызналі поўнае банкруцтва беларускага нацыяналізму.

Але не ўсе члены «ўрада» склалі свае мандаты. Старшыня Рады БНР П. Крычэўскі, які прыняў гэтую «пасадку» ў 1919 годзе, прыхапіў з сабой «дзяржаўны партфель» і з ім пераехаў у Прагу. У 1928 годзе, пасля яго смерці, беларуская «дзяржаўная ўлада» перайшла да В. Захаркі. Нацыяналістычныя дзеячы, якія засталіся за мяжой, разгарнулі актыўную антысавецкую барацьбу.

Змены на міжнароднай арэне, якія адбыліся ў сувязі з умацаваннем палітычнага і эканамічнага становішча Савецкага Саюза, прывялі да канчатковага краху «вялікіх задум» нацыяналістычнай эміграцыі. У другой палавіне 20-х гадоў яна не праяўляла за мяжой палітычнай актыўнасці. Асобныя беларускія нацыяналістычныя групы, асеўшыя ў Германіі, ЗША, Чэхаславакіі і прыбалтыйскіх краінах, усё больш і больш уцягваліся ў арбіту замежных разведак. Яны не вызначалі і не маглі вызначыць лёс беларускага народа.

Савецкая ўлада, народжаная Вялікім Кастрычнікам, адкрыла беларускаму народу шлях да сацыялізму, дала яму нацыянальна-дзяржаўнасць. Народная ўлада, абудзіўшы да вялікай гістарычнай творчасці шырокія народныя масы, аказалася непераможнай.

Мікалай СТАШКЕВІЧ.

У майстэрні мастакоў Віцебскага дыванавага камбіната. Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

У Беларускам таварыстве «Радзіма»

ЕДНАСЦЬ З БАЦЬКАЎШЧЫНАЙ

Усё больш трывалымі становяцца сувязі паміж Беларускім таварыствам «Радзіма» і Федэрацыяй рускіх канадцаў, і гэта спрыяе таму, што нашы землякі за мяжой усё цясней адчуваюць сваю аднасць з Бацькаўшчынай. У кастрычніку, напрыклад, калі газета «Вестник» паведамляла аб тым, што ў розных гарадах Канады, у рускіх і ўкраінскіх народных дамах ФРК пройдуць вечары і канцэрты, на якіх будуць прысутнічаць госці з СССР, у тым ліку і з Беларусі, мы тут, у Мінску, прымалі сакратара галоўнага праўлення Федэрацыі рускіх канадцаў Аляксандра Юроўскага. У таварыстве «Радзіма» адбылася сустрэча, у час якой абмяркоўваліся пытанні далейшага расшырэння і ўмацавання кантактаў з землякамі, што жывуць у Канадзе. Наша гасця расказала аб вялікай патрыятычнай рабоце, праводзімай у розных аддзелах ФРК.

Аляксандра Юроўскага ў той жа дзень зрабіла экскурсію па Мінску, пабывала ў раёнах новых забудов. Ёй спадабаліся нядаўна ўзведзеныя шматпавярховыя жыллыя дамы ў мікрараёнах «Усход», «Зялёны Луг-5».

У музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны наша гасця пазнаёмілася з серыяй карцін народнага мастака СССР Міхаіла Савіцкага «Лічы на сэрцы». Сваё ўражанне Аляксандра Аляксееўна мела магчымаць выказаць аўтару сама. Старшыня прэзідыума Беларускага таварыства «Радзіма» Міхаіл Савіцкі прысутнічаў на вечары, наладжаным у гонар нашай гасці.

— Гэта праўда, усё так і было, як вы напісалі, — звярнулася да мастака Аляксандра Аляксееўна, — але гэта так страшна. Я ўсё ўспамінаю ваш аўтапартрэт, дзе вы ў адзенні вязня канцлагера. Як цяжка вам было яго пісаць, напэўна?

— Складаная была работа наогул над гэтай серыяй, — падцвердзіў Міхаіл Андрэевіч. — Але я перакананы, што яна патрэбная. Людзі павінны ведаць, што такое фашызм.

Назаўтра Аляксандра Юроўскага ехала да сваіх родных у Кобрыне. Яна ўвесь час успамінала месцы, якія давалося калісьці пакінуць, гаварыла, што спадзяецца пахадыць з кошыкам па лесе, пашукаць грыбоў. Як высветлілася, грыбы — захапленне і Міхаіла Савіцкага, і наша гасця ў яго асабе знайшла зацікаўленага і натхнёнага суб'ядседніка.

У Кобрыне ў Аляксандры Аляксееўны былі цёплыя сустрэчы з блізкімі ёй людзьмі. І быў поход у лес па грыбы, аб якім яна з замілаваннем успамінала, ад'язджаючы ў Канаду.

Д. ЧАРКАСАВА.

АМЕРІКА С ГЛАЗУ НА ГЛАЗ

ДУХОВНЫЕ ЦЕННОСТИ В РАЗНЫХ ИЗМЕРЕНИЯХ

И. Гурская работает старшим инженером в одной из проектных организаций Минска. Нынешней зимой она побывала в гостях у дедушки, старого белорусского эмигранта, который живет в Нью-Йорке. В статье Ирина ГУРСКАЯ размышляет об американском образе жизни.

Уже проезжая по улицам Нью-Йорка, я все еще не могла поверить, что сбылась моя мечта побывать в этой далекой, лежащей за океаном стране, в этом неповторимом и противоречивом городе. Непрерывный поток машин (а их в городе около 8 миллионов), движущихся из пригорода (был конец уикэнда), да непривычная архитектура зданий с кричащими вывесками, заставляли меня свыкнуться с мыслью, что я уже в Америке. Что же представляет собой эта загадочная, богатая страна, что за люди живут в ней? Эти вопросы пресле-

довали меня не только накануне отъезда, но и в течение почти месячного визита в США. Ведь мне, приехавшей по частной визе, довелось увидеть значительно больше, чем любому туристу.

В первые дни я наблюдала город из окна квартиры, в которой жила. Дело в том, что «сильные морозы», доходившие в то время до 20 градусов, хотя у нас в стране это обычное явление, не позволяли приспособленным к суровой зиме нью-йоркцам без дела прогуливаться по городу. А одну меня отпугивать боялись, поскольку в том районе Манхэттена,

НЕЗВЫЧАЙНЫ МЕДАЛЬЁН

Нічым асабліва не вызначаецца дом па вуліцы Вакзальнай у Магілёве. Двухпакетная квартира на другім паверсе. Тут мы і сустрэліся з Леанардай Малеевай, якая гасціла ў маці і сястры. Здавалася б, што тут дзіўнага? Захацелася жанчыне наведаць родных, уззяла ды і прыехала. Але справа ў тым, што Леанарда Малеева жыве не ў Мінску або Брэсце, а ў вельмі італьянскім горадзе Мілане. І хоць прыезджае ў Магілёў яна не ўпершыню, для сястры і маці гэта заўсёды вялікая падзея. Калі я прыйшоў, уся сям'я была дома. Лізавета Іосіфаўна, маленькая свая жанчына, глядзіць на дочак нейкім асаблівым, уласцівым толькі маці поглядам. У ім і любоў, і радасць, і сум хуткай разлуці. Вельмі даўно, у першыя гады пасля рэвалюцыі, яны з мужам марылі аб тым, як радасна, шчасліва і прыгожа будучы жыць іх дзеці. Думалі аб прыгожым жыцці і дочак назвалі гучнымі, прыгожымі імёнамі: Леанарда і Венера. Гады ішлі, і мары бацькоў сталі ажыццяўляцца. Дочкі вучыліся, маглі вытараць дарогу ў жыцці самі. Але пачалася вайна, Магілёў акупіравалі фашысты. Леанарда выйшла з Германіі, каго немцы вывезлі на работу ў Сяродзію. Доўгія гады правяла яна ў фашысцкіх арбайтлагерах, дзе здзекі над забароненымі людзьмі станавіліся звычайнай з'явай. У адным з такіх лагераў Леанарда пазнаёмілася са сваім будучым мужам, маладым італьянскім хлопцам. Пасля вайны яны пачаліся і паехалі да яго на радзіму ў Мілан.

— Першыя гады ў Італіі, — расказвала Леанарда Мартынаўна, — было вельмі цяжка. Краіна чужая, усё незнаёмае, мовы не ведаю. З работай адразу пасля вайны было вельмі цяжка. Муж не мог нікуды ўладкавацца. Добры, што яго сваякі дапамагалі. Потым стала лепшэй. Муж знайшоў работу. Пазней, калі вучылася мову, пачала працаваць і я. Усё нібыта наладзілася, але мяне пастаянна мучылі думкі пра дом.

— Мы таксама ўсяляк стараліся адшукаць Леанарду, — сказала Венера Мартынаўна. — Але нашы старанні аказаліся беспаспяховымі. Абедзве жанчыны на некаторы час замайнулі, потым Леанарда Мартынаўна ўсміхнулася і працягвала свой расказ.

— Але я не губляла надзеі. І вось аднойчы (гэта было ў 1957 годзе) атрымала пісьмо з Савецкага пасольства. У ім гаварылася, што мае мама і сястра па-ранейшаму жывуць у Магілёве, паведамляўся і іх адрас. Гэта быў адзін з самых шчаслівых дзён у маім жыцці. Мы пачалі перапісвацца, а ў 1958 годзе я ўпершыню прыехала да іх у гасці.

— І як часта вы прыезджаеце сюды? — пацікавіўся я.

— Раз у два-тры гады. Хацелася б бываць часцей, але на паездку патрэбны вялікія грошы. У Італіі іх зарабіць нялёгка. Раней, калі мы працавалі ўдваіх з мужам, то жылі ў дастатку. Нават змаглі вывучыць дачку, а гэта таксама вельмі дорага каштуе. Але некалькі гадоў назад з мужам здарылася няшчасце. Ён цяжка захварэў і цяпер прыкаваны да ложка. Амаць уся мая зарплата ідзе на ўрачоў і ля-

был безлюден. Как известно, одному человеку пройти через весь парк небезопасно. Но нас было трое, и мы могли позволить себе такую роскошь. В последующие дни я побывала в музее национальной истории и географии, музее современного искусства. Для меня эти посещения были самыми светлыми и приятными событиями за все время пребывания в Нью-Йорке. Контраст между тем, что находилось в стенах музеев, и тем, что я видела на улицах, был просто разительным. Улицы никак нельзя назвать чистыми, особенно чуть дальше от центра. Создается впечатление, будто их не убирают неделями. О нью-йоркском метро много написано и сказано. Иногда я думала, что если бы там станциями были такими же подземными дворцами, как у нас в стране, то, возможно, и преступников просто бы не поднялась рука совершать свои темные дела.

Небольшие кинотеатры зазывают крикливыми афишами. Здесь во время сеанса можно курить, ходить, бросать мусор. Только однажды я видела, как у кинотеатра собралась очередь под

картвы. Да таго ж жыццё ў нас пастаянна да-ражэ.

— Сястра часта расказвае нам аб Італіі, — уступіла ў размову Венера Мартынаўна. — Заўсёды міжволі параўноўваю яе жыццё са сваім. Усё-такі нам жывецца значна лепш. Вядома, і мне даводзіцца шмат працаваць. Я брыгадзір будаўнікоў, а ў нас праца нялёгка. Але мне ніколі нават і ў галаву не прыходзіла, што можна застацца без работы. У мяне таксама дарослая дачка, і яна таксама атрымала адукацыю. Але я нічога не плаціла за гэта. Цяпер мы жывём удваіх з мамай. Яна ўжо ў такім узросце, калі людзі часта хварэюць. Да яе прыходзяць урачы, лечаць дома, часам накіроўваюць на лячэнне ў бальніцу, і ўсё гэта зусім бясплатна. Я нават не ўяўляю, што можа быць па-іншаму.

— Правільна, — перапыніла сястру Леанарда Мартынаўна, — вы настолькі прывыклі да таго, што ў вас няма беспрацоўя, лячэнне і адукацыя бясплатныя, водпускі аплачваюцца, што ўспрымаеце гэта як належнае. У Італіі рабочыя людзі могуць аб гэтым пакуль толькі марыць, але і там яны не хочуць мірыцца з такім становішчам, калі каштоўнасць чалавека вызначаецца толькі тым, колькі ў яго грошай. Рабочыя арганізуюць забастоўкі, дэманстрацыі, змагаюцца за свае правы... І ў многіх выпадках дабіваюцца перамогі.

Нібы сумеўшыся, што так доўга гаварыла, Леанарда Мартынаўна раптам змоўкла. Увесь час, пакуль ішла размова, яна трымала ў руках нейкую рэч, але я толькі цяпер звярнуў на яе ўвагу. Заўважыўшы мой позірк, Леанарда Мартынаўна працягнула рэч мне. Гэта быў рубель. Юбілейны рубель з адлюстраваннем Леніна. Але ўстаўлены ён быў у ажурную сярэбраную аправу з сярэбраным ланцужком.

— Гэта мой медальён, — растлумачыла Леанарда Мартынаўна.

— Упершыню бачу такі, — прызнаўся я. — Вы што, самі яго зрабілі?

— Не. Зрабілі італьянскія ювеліры, але прыдумала я. Калі я прыежджала ў Магілёў у мінулы раз, мне выпадкова трапіла ў рукі манета. Я даведалася, што гэта юбілейны рубель, выпушчаны да 100-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна, і павезла яго ў Італію як сувенір. Ужо дома, аднесла яго ў ювелірную майстэрню, дзе і зрабілі медальён. З таго часу нашу яго пастаянна.

— А як адносяцца італьянцы да таго, што вы носіце на грудзях медальён з адлюстраваннем Леніна?

— Па-рознаму. Было такое, што мне пагражалі сарваць медальён, а саму пабіць. Іншыя, наадварот, убачыўшы Леніна, усміхаюцца і вітаюцца са мной. Але часцей за ўсё пытаюцца, хто гэта. Тады я пачынаю тлумачыць, расказваю пра Леніна, пра тое, што ён кіраваў рэвалюцыяй у Расіі.

— А чаму вы яго носіце, не пытаюцца?

— Пытаюцца. І я гавару, што гэты медальён для мяне сімвал Радзімы, якую я люблю і буду любіць заўсёды. Ніколі не забуду шчаслівыя даваенныя гады ў Магілёве, школу, сяброў. Усё знішчыла праклятая вайна. Колькі забудзіла жыццяду, паламала людскіх лёсаў. Па-сапраўднаму я зразумела, які вялікі наш народ, на які падзвігі ён здольны, толькі тады, калі прыехала сюды ўпершыню пасля вайны. У 1958 годзе ў Магілёве ўжо амаль не засталася слядоў вайны. І не толькі ў Магілёве, але і ў іншых гарадах. Кожны раз, прыезджаючы сюды, я заўважаю змены. З'яўляюцца новыя заводы, школы, жылыя дамы, увесь час паляпшаецца жыццё людзей, і, я ўпэўнена, так будзе ўвесь час.

Хіба магу я не ганарыцца тым, што ў мяне такая вялікая Радзіма? А гэты медальён на далёкай чужыне нагадвае мне аб ёй.

Рыгор ФАМЕНКА.

На просторах Родины

ТЮМЕНЬ ВСТУПАЕТ В ВОЗРАСТ ЗРЕЛОСТИ

— Здесь, куда ни ступишь, всюду нефть и газ, — стереотипно, но точно отзываются иностранные журналисты о Сибири. Действительно, в ближайшие 10—15 лет энергетическая программа СССР будет осуществляться прежде всего в рамках Западно-Сибирского нефтегазового комплекса.

ДОЛГИЙ СТАРТ И КОСМИЧЕСКИЕ СКОРОСТИ

«День 21 июня 1931 года вошел в историю без парадного шума, однако это обстоятельство не засыпало память о нем архивной пылью», — писал не так давно сибирский журнал «ЭКО». Почти полвека назад на сессии Академии наук руководитель геологической службы страны Иван Губкин предложил начать поиск углеводородного сырья восточнее Урала.

Буровые станки развозили до побережья Тихого океана. Но прошло почти тридцать лет, прежде чем возле села Шаим забил первый фонтан.

Сегодня приобские равнины справедливо считают углеводородным вулканом. Рубеж годовой добычи в 100 миллионов тонн был здесь достигнут за 11 лет (для сравнения: в Татарии — за четверть века). Западно-Сибирский комплекс даст половину советской нефти, обеспечивая почти весь ее прирост, а также компенсирует снижение добычи в других районах. К концу десятой советской пятилетки (1980 г.) в Сибири станут получать и треть добываемого в СССР газа.

ВЫШКИ И ГОРОДА В «ЛОВУШКЕ ЗВЕРЯ»

Самотлор в переводе с языка сибирских аборигенов — «ловушка зверя». Но не только эта нефтяная точка на карте, а все места окрест на тысячи километров — трясина. Даже зимой, в сорокаградусные морозы, она безжалостно пожирает трактора. Географы беспристрастно констатируют: поверх нефтяных и газовых кладовых 60 процентов площади — болота, 20 — озера.

Однако немногим более десяти лет понадобилось для того, чтобы Западно-Сибирская нефтегазовая провинция, по территории равная Англии, Испании и Италии, вместе взятым, превратилась в динамично развивающийся регион.

Сегодня белоснежные проспекты городов, контрастирующие с голубой тайгой, выглядят весьма привлекательно. Около 150 тысяч строителей, вооруженных современной техникой, создают новый облик западносибирского Севера. Нефть и газ оказались надежным двигателем не только индустрии и городов, но и сельского хозяйства: полеводства, животноводства, рыбоводства. Большинство продуктов питания теперь производится на месте, а часть (например, молоко из Тюменской области) даже вывозится в другие районы Сибири.

Освоение нефтегазовых месторождений Западной Сибири стало третьей по счету национальной программой развития производительных сил восточных районов Советского Союза. Причем развитие региона не замкнулось в рамках добычи сырья: перерабатывающие предприятия нефтехимии и магистральные трубопроводы появились раньше, чем забил местные фонтаны.

Как подчеркивает видный советский экономист академик Абел Аганбегян, кратчайшее по срокам вовлечение в хозяйственный оборот нефтяных и газовых месторождений базировалось в основном на внутренних ресурсах страны, собственных кадрах и отечественном оборудовании.

ВСТУПАЯ В ВОЗРАСТ ЗРЕЛОСТИ

Западносибирский нефтегазовый комплекс вступил во второй этап своего развития. Стратегическая цель остается прежней — поддерживать высокие темпы роста добычи нефти и газа в экстремальных условиях.

Зрелость комплекса ставит свои проблемы. Прежде всего, на компенсацию выбывающих скважин пойдет уже не треть, а половина вновь вводимых мощностей. Прирост добычи будет осуществляться в основном на низко- и среднедебитных скважинах. А на «старых» месторождениях начнется переход от фонтанирования к принудительной выкачке. Существенно возрастают масштабы геологоразведочных и поисковых работ, строительства трубопроводов и транспортной сети круглогодичного действия. Ряд проблем предстоит решить и в сфере формирования социальной инфраструктуры.

Георгий БОГДАНОВСКИЙ.

тель духовной культуры человека.

Как-то я проходила по торговой улочке, где обосновалась теперешняя наша эмиграция. Возле магазинчика стоял молодой человек, похожий на студента. Он явно стеснялся своей новой «профессии» продавца. И я увидела в его глазах какую-то безысходную тоску. Не знаю, о чем он думал. Может быть, о Родине, потерянной безвозвратно. А может, о том, как прожить в этом новом мире, иметь работу, добыть лишней доллар, чтобы платить непомерно высокие цены за квартиру, образование, медицинскую помощь.

Можно, конечно, привыкнуть к другому образу жизни, можно и заработать деньги. Но как смириться с мыслью о том, что твои дети, будут лишены всего того, что Родина щедро дала тебе: заботу, образование, работу по специальности. Здесь за все нужно платить, а это под силу далеко не каждому. Богачей-то даже в Америке единицы.

Американцы часто шутят: «В свободной стране столько свободы, что люди не могут ею разумно распорядиться».

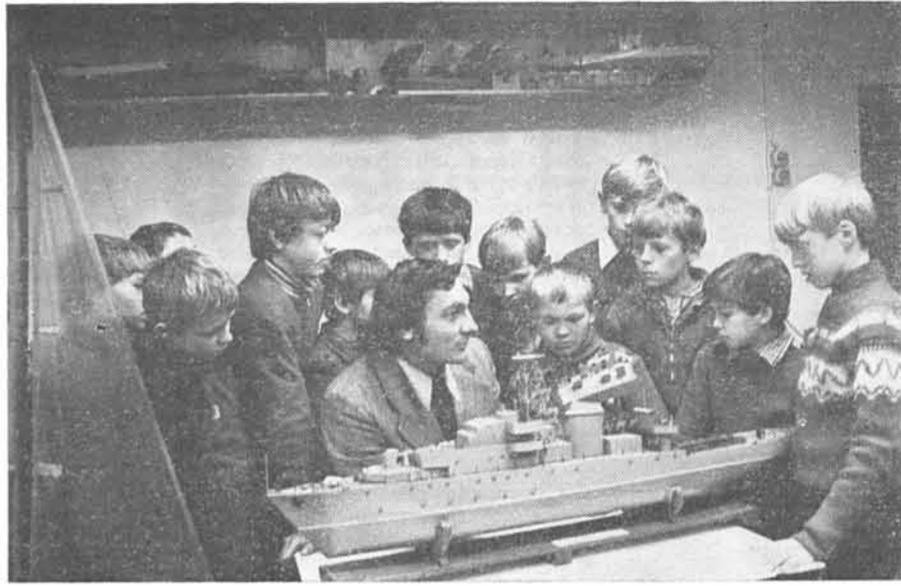
Горькая ирония! В этой прозрачной «свободе» нет главного — высокой цели жизни. Отсюда, я думаю, и все беды американской молодежи: наркомания, растущая преступность, распущенность.

Сравнивая два образа жизни, я неизменно прихожу к выводу: пусть в чем-то мы еще отстаем от американских стандартов жизни, но мы уверены в завтрашнем дне, нам не грозит безработица, интересы советских людей не сводятся лишь к рублю, у нас высокие и благородные цели.

Посетила я и культурный центр наших соотечественников Арров-парк. И здесь лесной массив, горный воздух и озеро напомнили мне наш белорусский уголок. К тому же приветливое и дружеское отношение земляков и их детей ко мне показали, как жива у них любовь к своей Родине, которую когда-то были вынуждены оставить, как хотят они видеть ее счастливой и богатой, как все простые американцы хотят жить с нами в мире и дружбе.

«Голос Радзімы»

№ 44 (1614), 1979 г.

КОЖНЫ ВЕЧАР У ПАЛАЦЫ...

Кожны вечар я еду ў свой мікрараён паўз гэты прыгожы сучасны будынак. І з акна аўтобуса бачу элегантных юнакоў і дзяўчат, якія ў ярка асветленай зале нібы плывуць пад нячутную мне музыку. А то, як матылі, мітусяцца дзеці. Што іх так узрадавала? Малюнкi за вялізнымі шклянымі праёмамі фасада мяняюцца штодзень, але ў пэўнай паслядоўнасці. І вось я ўжо заінтрыгаваны поўнасцю. Іду, каб пазнаёміцца з Палацам культуры тэкстыльшчыкаў і яго наведвальнікамі.

Дапамог мне мастацкі кіраўнік Палаца Сямён Загнетаў. Ён расказаў:

— Гэты прыгажун гасцінна расчыніў дзверы ў 1965 годзе. Ён карыстаюцца пераважна рабочыя Мінскага камвольнага камбіната і іх дзеці. Мы маем канцэртна-тэатральную залу на 1000 месцаў, танцавальную, спартыўную залу, больш як 50 пакояў для работы гурткоў, бібліятэку, у якой 130 тысяч кніг...

162 тысячы рублёў штогод выдаткоўвае Палац на паўсядзённы патрэбы — зарплату высокакваліфікаваным спецыялістам, музычныя інструменты, касцюмы для артыстаў-аматараў. Між іншым, у 45 гуртках мастацкай самадзейнасці і тэхнічнай творчасці ў нас займаецца каля 2 тысяч чалавек. І многія з гэтых людзей, якія творчасці аддаюць вялікі адасноўнай работы час, маюць званні лаўрэатаў і дыпламантаў розных конкурсаў, паказвалі сваё майстэрства ў гастрольных паездках па краіне і за мяжой. Сем калектываў маюць ганаровае званне народных. І ха-

ця наша галоўная мэта — эстэтычнае выхаванне працаўнікоў-камвольшчыкаў, мы з прыемнасцю час ад часу праводзім кагосьці са сваіх выхаванцаў у прафесійнае мастацтва.

НА ЗДЫМКАХ: у дзіцячым

танцавальным калектыве — рэпетыцыя; заняці ў суднамадэльным гуртку вядзе Уладзімір СІУЦОЎ; мастак Васіль СУМАРАЎ са сваімі выхаванцамі на эцюдах; яны пачынаюць баль; Валянціна ПАСМУРАВА —

салістка вакальна-інструментальнага ансамбля «Крыніца»; сцэна са спектакля «Раскіданае гняздо» па п'есе Я. Купалы ў пастаноўцы народнага тэатра. **В. СЕРГІЕЎСКІ.**

СУСТРЭЧА ПЕРАД ЭКРАНАМ

У рэспубліканскім Доме кіно прайшла творчая сустрэча кінамагарафістаў Мінска і кінааматараў Гомельскай вобласці. Адбыліся прагляд і абмеркаванне фільмаў самадзейных студый Гомеля, Светлагорска і Мазыра.

Усяго на Гомельшчыне цяпер дзейнічае 25 аматарскіх студый, якія аб'ядноўваюць 350 чалавек.

НА ВАРШАЎСКОЙ СЦЭНЕ

Пастаноўку чатырох аднаактовых балетаў на сцэне Вялікага тэатра Варшавы ажыццявіў галоўны балетмайстар Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР, народны артыст рэспублікі Валянцін Елізар'еў.

«Кармэн-сюіту» Бізэ-Шчадрына глядачы польскай сталіцы, а таксама Вроцлава, Забжэ і Лодзі тры гады назад бачылі ў выкананні мінскіх артыстаў. Цяпер у гэтым спектаклі будзе занята балетная труппа Варшавы. На польскую сцэну пераносіцца і апошняя прэм'ера беларускага тэатра — «Адажыята» Г. Малера, а таксама «Класічная сімфонія» С. Пракоф'ева і «Паэма» А. Пятрова.

Прэм'ера аднаактовых балетаў адбудзецца напярэдадні новага года. Сумесная работа беларускіх пастаноўчыкаў і польскіх артыстаў вядзецца па праграме творчых сувязей паміж дзеячамі мастацтваў ПНР і БССР.

БРЭСТЧЫНА ТВОРЧАЯ

«Брэстчына творчая» — так называўся вечар, які паклаў пачатак дзейнасці музычна-мастацкага салона, што адкрыўся ў мухавецкім Доме культуры Брэсцкага раёна. На сустрэчу з працаўнікамі саўгаса «Мухавец» прыехалі заслужаны работнік культуры БССР кампазітар А. Шутаў і малады брэсцкі паэт Н. Пракаповіч. Яны расказалі аб сваім творчым шляху і задумах на будучае, выканалі песні, прачыталі вершы. Закончыў вечар канцэртам удзельнікаў мастацкай самадзейнасці.

РАСКАЗ ПРА ПАЭТА

У Маскве ў музеі У. Маякоўскага адкрылася выстаўка, прысвечаная паэту С. Гарадзецкаму. Гэты чалавек пакінуў прыкметны след у гісторыі рускай літаратуры. Ён быў добра знаёмы з многімі рускімі паэтамі — А. Блокам, С. Ясеніным, У. Маякоўскім і іншымі. У 1914 годзе яго партрэт напісаў І. Рэнін. Вялікая дружба звязала С. Гарадзецкага з Якубам Коласам. Ён быў адным з першых перакладчыкаў твораў беларускіх паэтаў на рускую мову.

ГУЧЫЦЬ БЕЛАРУСКАЯ МУЗЫКА

На працягу двух тыдняў на Віцебшчыне выступіў старэйшы калектыў рэспублікі — Дзяржаўны народны хор БССР пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча мастацтваў БССР М. Дрынейскага.

У рэпертуары хору звыш п'ятсот канцэртных нумароў. І кожны з іх ярка адлюстроўвае чысціню і прыгажосць народнай песні. Усюды артыстаў цёпла і перадэчна сустракалі, дарылі ім кветкі, шчырыя апладысменты.

Г. БЛЮМІН.

У БЕЛАРУСІ АДКРЫТЫ МУЗЕЙ АЛЯКСАНДРА БЛОКА

«ПРЫЎЗНЯТЫ НАД ТУМАНАМ...»

У жартоўных праграмах часопісаў, састаўленых ім у 1905 годзе, Блок пісаў: «У «Весах» прымуць удзел А. Б., Ал. Бл., Аляксандр Блок, Клоб, Колб, Оклб, Локб...» Вядома, тады паэт і не ўяўляў, што праз адзінаццаць гадоў ён будзе жыць у беларускай вёсцы, дзе прозвішча Колб носіць большасць жыхароў. Гэта вельмі весяліла паэта: прачытанае наадварот прозвішча Колб супадала з яго ўласным.

Мінула вясенні і сёлета я пабыў у Беларускім Палессі, там, дзе ў час першай сусветнай вайны з ліпеня 1916 па сакавік 1917 года служыў у 13-й інжынерна-будаўнічай дружыне Аляксандр Блок. Цяпер тут, у Пінскім раёне, устаноўлены мемарыяльныя дошкі ў памяць аб знаходжанні паэта. Шмат цікавага давалася

ўбачыць мне ў вёсцы Колбы, што за дваццаць кіламетраў на ўсход ад Пінска.

Калі спыніцца на мосце цераз Прыпяць, дзе ў жніўні 1916 года праходзіла перадавая, то можна ўбачыць Пінск вачыма Аляксандра Блока: «З поля віднецца Пінск, накіталт горада Кіцежа, — прыўзняты над туманам — белы сабор, чырвоны касцёл, а пасярэдзіне — меншая — семінарыя. Адзін дзень — гарачыня, так што не прасыхаеш ні на мінуту, асабліва верхам. Другі дзень — моцная навалыца, потым холадна, потым імжыць. Вельмі буйныя зоркі, Вялікая Мядзведзіца даволі нізка на гарызонце, направа — Юпітэр...»

Блок прыехаў у вёску Колбы 14 жніўня і пражыў тут і ў суседняй вёсцы Лапаціна да канца верасня 1916 года.

У Колбах, на беразе ракі Стыр, стаіць і сёння маленькая каплічка, якая вельмі нагадвае падмаскоўную сельскую царкву ў Тараканаве, дзе паэт 17 жніўня 1903 года вянчаўся з Любоўю Мендзялеевай.

У гэтай капліцы захаваліся старадаўнія крэслы, іншая мэбля, падсвечнікі. За 200 метраў ад яе знаходзіцца сядзіба Лемяшэўскіх — хата, вялікі двор з сельскагаспадарчымі пабудовамі, калодзеж.

Старэйшы цяпер у сям'і 72-гадовы Сцяпан Лемяшэўскі паказвае свой дом, дзе мяркуецца аднавіць абстаноўку, у якой жыў вялікі паэт у 1916 годзе.

Блок працаваў на беларускай зямлі, абдумваў чаканныя ямбы паэмы «Адплата», абменьваўся думкамі з Неміровічам-Данчанкам, які рых-

НА СЁННЯ І НА ЎСЕ ЧАСЫ

У адным з вершаў Максіма Багдановіча ёсць такія радкі:
**Змоўк пясняр, затаіў свае песні,
 Ён іх болей ужо не пяс.**
**Але рвуцца яны, і калісь на прадвесні
 Пад халодны ў душы пад напорам іх
 трэсне,
 І струёй лынуць вершы з яе.
 Так часам ухадзіць у зямлю крыніца,
 Дзесь у нетрах таёмна бжыцца,
 Але мусіць урэшце на зямлю прабіцца,
 Шмат яшчэ па зямлі будзе ліцца-каціцца
 і радзімаму краю служыць.**

Твор гэты прысвечаны Карусю Каганцу — вядомаму беларускаму грамадскаму дзеячу, паэту, празаіку і драматургу, дзіцячаму пісьменніку, мовазнаўцу і фалькларысту, перакладчыку, мастаку і скульптару, жыццё якога яркай ачыткай прамільгнула на небасхіле беларускай нацыянальнай культуры.

Лёс Казіміра Кастравіцкага (сапраўднае прозвішча К. Каганца) у многім нагадвае лёсы іншых беларускіх пачынальнікаў, хто ў цяжкія часы сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту рабіў — спадчынік, апантана — усё дзеля таго, каб нажывіць родны народ, абудзіць яго да барацьбы.

Паходзячы з баярскага роду Кастравіцкіх, які даў чалавечтву і вядомаму французскаму паэце П'эма Аполінара, К. Каганец нарадзіўся ў Сібіры, куды бацька яго быў высланы за ўдзел у паўстанні 1863 года, але з чатырохгадовага ўзросту жыў на Беларусі. Спачатку — у Засуллі, што непадалёку ад Стоўбцаў, потым — у Прымагілі каля цяпершняга Дзяржынска, ранейшага Койданава. Закончыў Мінскае гарадское вучылішча, у Маскве і Пецярбургу вучыўся на скульптара.

К. Каганец прымаў удзел у нацыянальна-вызваленчым руху, з'яўляўся членам Беларускай сацыялістычнай грамады, хацеў выдаваць у Мінску беларускую газету «Палессе». За ўдзел у рэвалюцыі 1905 года правёў год у турме, а потым адседзеў год і ў мінскай крэпасці. Не могучы доўга знайсці працу, ён нарэшце ў 1912 годзе пачаў служыць эканомам у адным з маёнткаў на Барысаўшчыне, аднак абвастрылася даўняя марабда лёгкіх, і К. Каганец вымушаны быў пераехаць вясной 1918 года да брата ў Прымагілле, дзе і памёр 20 мая... Творчую дзейнасць К. Каганец пачаў у 1893 годзе, апрацоўваючы народныя паданні, быліны, легенды, але пры жыцці пісьменнік друкаваўся параўнальна мала. Так ужо атрымалася, што яму не хатала часу, каб належным чынам прапрацаваць над творами, адбілася таксама і тое, што К. Каганец не дазваляў напіса-

нае ім правіць, патрабаваў абавязкова даваць яго ў аўтарскай рэдакцыі, адстойваў свае думкі на конт беларускага правапісу. Таму ўпершыню яго апрацоўкі легенд, паданняў, а таксама артыкулы з'явіліся на старонках газет «Северо-Западный край» і «Минский листок» (на беларускай мове ўсё ж) у 1902 годзе. Пазней ужо выйшаў «Беларускі лемантар» і асобным выданнем — вадзівіль «Модны шляхцюк». Некаторыя з матэрыялаў друкаваліся пасмяротна.

І вось сёння багатая творчая спадчына слаўнага сына беларускага народа, што дбаў аб яго заўтрашнім дні, — празаічныя творы і публіцыстыка, вершы, драматургія, лісты, адрасаваныя жонцы і дзецям, — сабрана пад адной вокладкай. Дзякуючы нястомнай працы вядомага беларускага даследчыка і пісьменніка Сцяпана Александровіча (гэта таксама ён не так даўно сабраў найбольш поўна творчую спадчыну Цёткі і Альберта Паўловіча), аднатомнік К. Каганца ўбачыў свет у выдавецтве «Мастацкая літаратура». Высокае паліграфічнае выкананне, цудоўнае мастацкае афармленне (пра маладога мастака М. Купаву «Голас Радзімы» пісаў ужо ў адным з нумароў), удалая кампанаванасць кнігі, багаты і шматбаковы навуковы каментарый, грунтоўная прадмова (яны таксама зроблены С. Александровічам) — найлепшае сведчанне таго, што да творчасці К. Каганца ў выдавецтве паставіліся з сапраўднай зацікаўленасцю.

Гартаеш старонку за старонкай, уважліва прабягаеш тэкст, і першае адчуванне, якое з'яўляецца ў цябе, што ты многа страціў, не ведаючы так поўна да гэтага творчасці цікавага і самабытнага пісьменніка. Безумоўна, з вышыні сённяшняга дня, з вышыні вопыту ўсёй беларускай літаратуры, што сягнула да такіх вяршыняў, якіх К. Каганец і ўяўляць нават не мог, у тым, што напісана ім, бачацца і пэўныя пралікі, аднабокасць, некаторая наіўнасць, але ні ў якім разе нельга забываць, што перад намі літаратар, які на дзіва добра ведаў жыццё народа, усведамляў, што прыйдзе калі-небудзь час, калі беларусы таксама адчуць сябе людзьмі.

Марачы аб тым, што «настане вялікі саюз слабодных народаў», К. Каганец у творчасці сваёй ішоў ад фальклору, ад народных традыцый, ад таго, што ўжо ўсталявалася вякамі. Вяртанне да народнай творчасці — гэта вяртанне да вытокаў. Для любой маладой літаратуры яно вельмі карыснае, бо дае магчывасць творча асэнсаваць вопыт народа і ўжо, заглябіўшыся ў яго, паспрабаваць самому нешта «дапісаць», дадумаць.

Гэта і рабіў пісьменнік, калі ствараў свае апавяданні «Прылукі», «Навасадскае замчышча», «Бутрымава прыгода», «Скрыпач і ваўкі», «Вітаўка» і іншыя. Уплыў фальклору, паданняў, легенд тут асабліва моцна адчуваецца, аднак калі ў гэтых апавяданнях па сутнасці ўзнаўляецца толькі тое, што ўжо было падгледжана ў жыцці іншымі людзьмі, і задача пісьменніка заключалася толькі ў тым, каб па-свойму асэнсаваць яго, пастаць у яго ўзнавіць, дык у такіх творах К. Каганца, як, напрыклад, «Бывалы Юр у Мінску», «На сплаў», «На славе», «Тры аленыны», бачыцца ўжо жыццё самаго народа.

Што датычыцца паэзіі К. Каганца, дык тут таксама гучаць родныя матывы. Гэта і ўслаўленне хараста прыроды, паказ сялянскай працы, і скарга на цяжкую долю. Разам з тым пазт адгукаўся на тагачасны падзеі, востра рэагуючы на тое, што адбывалася ў краіне. Аб гэтым сведчаць вершы «На мабілізацыю» і «Які ж то вецер буйны грае». Адзін з іх — «Наш сымбаль» — ужо ў нечым нагадвае пэўную праграму дзейнасці:

**Адважна, брацця, наперад ідзеце
 Цвёрдай і правай ступою!
 Кожнаму смела ў вочы глядзеце,
 Праўду нясеце з сабою!**

Поруч удакладненне: «За родну краіну, звычай і мову, за гонар грудзю ставайце! Да будзьце верныя сваему слову, з праўдай заўсёды трывайце!»

У добра вядомай вадзівілі «Модны шляхцюк», а таксама ў драме «У іншым шчасці няшчасце схавана» і ў няскончаных — «Двойны пралікі», «Старажовы курган», «Сын Даніла» бачацца безумоўныя задаткі Каганца-драматурга, які на-

пружана будзе дзеянне, умее заінтрыгаваць гледача, абудзіць у яго ціканасць да таго, пра што расказваецца.

Лісты ж К. Каганца да жонкі Г. Пракаповіч і дзяцей значныя тым, што сёння, праз колькі дзесяткаў гадоў пасля жыцця пісьменніка, яны даюць магчымасць узнавіць многае з таго, што добра сведчыць аб ягоным светапоглядзе, адносінах да рэчаіснасці, інтарэсах. Сустрэкаюцца ў некаторых з іх і згадкі пра народнага пясняра Якуба Коласа, з якім К. Каганец сядзеў разам у крэпасці і да твораў якога зрабіў ілюстрацыі (яны, на жаль, не захаваліся). А што сапраўды ён быў і цікавым мастаком, сведчаць ягоныя малюнкi, выкананыя тушшу — «На ростаньках», «Буслы», «За сахой», рэпрадукцыі якіх змешчаны ў кнізе. Тут жа — малюнак «Тып беларуса» (алеі), фота вокладак да кнігі Я. Коласа «Другое чытанне» і да ўласнага зборніка К. Каганца, што меўся выйсці яшчэ да рэвалюцыі.

«Мы — не знаем, хто мы такія...» — з трывогай пісаў К. Каганец у сваёй «Прамоўе» ў 1893 годзе. Збылася сёння ягоная мара аб «вялікім саюзе слабодных народаў», і ён, пісьменнік, грамадскі дзеяч, сапраўдны патрыёт сваёй айчыны, гутарыць з намі, сваімі нашчадкамі, выказвае тое патаемнае, што было на душы. Творчая спадчына Каруся Каганца спатрэбілася роднаму краю. На сёння і на ўсе часы. Бо тое, што прасякнута любоўю да народа, народам ніколі не забываецца.

Алесь МАРЦІНОВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: ілюстрацыі, якія зрабіў мастак М. Купава да кнігі К. Каганца «Творы».

ВЫСОКАЕ ЗВАННЕ АКАДЭМІЧНАЙ

Заходняй Беларусі. Насельніцтва сустрэкала нас вельмі цёпла.

14 мая 1941 года мы выехалі на гастролі па гарадах РСФСР і Каўказа. У Маскве ансамбль даў некалькі канцэртаў. У водгуках аб іх газета «Правда» высока ацаніла выкананне майстэрства маладога калектыву.

Вялікая Айчынная вайна застала ансамбль у Арле. Адтуль мы паехалі ў Маскву, дзе выступалі перад байцамі, якія ішлі на фронт.

Ліпень 1941 года... Ансамбль эвакуіруюць у Краснаярск.

Падрыхтаваўшы новую праграму-мантаж «За Радзіму», якая клікала да бялітаснай барацьбы з фашызмам, да перамогі, калектыв пачаў гастролі па Сібіры, Уралу і Сярэдняй Азіі.

У 1942 годзе, калі мы знаходзіліся на гастролях у горадзе Новасібірску, прыехала дэлегацыя ад народных мсціўцаў 1-й Беларускай партызанскай брыгады, якой камандаваў М. Шмыроў — легендарны баяц Мінаі. Яны прывезлі нам трафейны нямецкі акардэон і пісьмо:

«Дарагія таварышы!

Пасылаем вам акардэон як падарунак ад партызанскага атрада, дзеючага на Віцебшчыне.

Іграйце на ім веселяі, і няхай гукі яго грываць пахавальным маршам для Гітлера.

І яшчэ просім вас сыграць нам па радыё на гэтым акардэоне песні: «У бой за Радзіму», франтавую «Кацюшу» і беларускую «Лявоніху», а лепш за ўсё — прызджайце ў наш партызанскі атрад, мы сустрэнем вас, як належыць добрым гаспадарам.

Мы ж абяцаем бялітасна знішчаць нямецкіх акупантаў».

Ансамбль з радасцю успрыняў просьбу і часта выконваў па радыё гэтыя песні.

Пастаянна мы выступалі з шэфскімі канцэртамі ў шпітальных перад параненымі афіцэрамі і салдатамі, а таксама ў шахтах, у цэхах, дзе кавалася зброя перамогі.

Следам за войскамі Беларускага фронту, якія вызвалілі родную зямлю, калектыв у канцы 1943 года накіроўваецца ў Гомель, дзе выступае перад байцамі на перадавой.

Для салдат і афіцэраў 1-га і 2-га Беларускіх франтоў ансамбль даў звыш 600 канцэртаў.

Пасля вызвалення Мінска калектыв вяртаецца ў сталіцу, выступае перад удзельнікамі партызанскага параду.

Пасля паспяховага выступлення ў Маскве на II дэкадазе Беларускага мастацтва і літаратуры калектыву было прысво-

на званне Дзяржаўнай акадэмічнай харавой капэлы БССР.

На аглядзе харавых калектываў СССР у Маскве ў 1962 годзе капэла ўзнагароджана дыпламам 1-й ступені. Кампазітар Ленскі напісаў у часопісе «Советская музыка» артыкул аб нашым выступленні, дзе заўважыў, што харавая капэла БССР стала жамчужынай савецкага харавога мастацтва.

Больш як 30 гадоў нязменна ўзначальваў капэлу таленавіты дырыжор, майстар харавых спеваў Рыгор Раманавіч Шырма. Пасля яго кіраўніком капэлы стаў малады дырыжор У. Раговіч. На рахунку калектыву — звыш шасці тысяч канцэртаў. Яго выступленні слухалі каля двух мільёнаў чалавек. Шмат зроблена запісаў для радыё, тэлебачання, на грамплацінкі.

У рэпертуары складаны акапэльныя і сімфанічныя творы — «Рэквіем» Моцарта, «9-я сімфонія» Бетховена, «Рэквіем» Керубіні, «Званы» Рахманінава, у выкананні калектыву гучыць музыка Гендэля, Чайкоўскага, Глінкі, савецкіх кампазітараў — Шастаковіча, Свірыдава, Такташвілі. Вялікая ўвага надаецца творам беларускіх кампазітараў: Багатырова, Семянкі, Вагнера, Глебава, Лучанка, Мдзівані і многіх іншых.

Заслужаны калектыв папярэдняга таленавітага моладдзю, якая ўносіць у творчы партрэт капэлы новыя штрыхі і дэталі і свята захоўвае яго слаўныя традыцыі.

НА ЗДЫМКУ: Беларускі ансамбль песні і танца. Беласток. 1941 год. У цэнтры — Рыгор ШЫРМА.

У 1979 годзе спаўняецца 40 гадоў Дзяржаўнай акадэмічнай харавой капэлы БССР імя Рыгора Шырмы. Створаны ў Беластоку з таленавітай моладзі ансамбль песні і танца вырас у высокапрафесійны калектыв, які носіць імя свайго заснавальніка. У капэлы багатая і цікавая творчая біяграфія. Мы прапануем увазе чытачоў успаміны вэтэрана капэлы, ганаровага члена гэтага калектыву Паўла МОРЫЦА.

Першая канцэртная праграма была падрыхтавана за вельмі невялікі тэрмін. Ужо ў 1940 годзе ансамбль пачаў гастрольныя паездкі па гарадах і вёсках

РАСЛІНЫ ПАД АХОВАЙ

Сучаснае расліннае покрыва Беларусі прадстаўлена лясамі, лугамі і балотамі. Асноўную лесаўтвараючую ролю тут адыгрываюць сасна, елка, бяроза, вольха чорная, асіна. Нязначныя плошчы займаюць насаджэнні ясеня, клёна, граба і ліпы. Усяго ў нас расце 1.500 відаў драўнінных, хмызняковых і травяністых раслін. Некаторыя з іх з-за гістарычных прычын ці ўглызу гаспадарчай дзейнасці чалавека знаходзяцца на грані знікнення. Каб не здарылася непапраўнае, ахова і вывучэнню рэдкіх і знікаючых раслін у рэспубліцы ўдзяляецца вялікая ўвага. Выдадзена Чырвоная кніга з апісаннем рэдкіх відаў, прыняты адпаведныя пастановы.

40 найбольш каштоўных рэдкіх відаў раслін узяты пад ахову дзяржавы. Гэта рэліктавыя расліны — купальнік горны, гарычка перакрываваляналісцевая, альдраванда пузырыстая, сальвінія плаваючая, вадзяны арэх, лабелія Дортмана, родадэндран жоўты; прышэльцы з іншых месц — плюшч звычайны, жаўтазель германскі, луннік ажываючы, кураслеп лясны, востралодка валасістая і іншыя. Аб'яўлены ахоўваемымі і прадстаўнікі беларускай флоры — шпакнік чарапітчатый, пярэсіна еўрапейская.

Дзе ж адзначаны на тэрыторыі Беларусі рэдкія і рэліктавыя расліны? На поўначы рэспублікі ў наваколлі Браслаўля, на ўсходнім беразе возера Дрывяты можна сустрэць мясістыя лісточкі і жаўтавата-белыя суквецці скокач — «заячай капусты». Ля самага берага растуць шчаўе марское, жабіна траве. На беразе багінскага возера выяўлен казялец. Яго тонкія сцяблінкі сцелюцца проста па мокрым пяску. Прыцягвае ўвагу папараць-вужоўнік каля Албенеўскага возера. Авальныя пласцінкі яго лісця без пражылак можна сустрэць сярод прыбярэжнай асакі. Невысокі зялёны парастак раздвойваецца. Адна частка яго ўтварае ліставую пласцінку, а другая выцягваецца ў спараносны зялёны каласок. Рэдкую расліну гарычку перакрываваляналісцевую можна сустрэць каля Асвейскага возера. У асакова-хвошчавых зарасніках да зямлі прыгінаюцца тонкія, але пругкія сцяблы чароту.

Вялікую цікавасць выклікаюць батанічныя знаходкі ў пойме Заходняй Дзвіны. Тут у зарасніках вербалозу можна сустрэць пухірынік, разгалістае буйное лісце папараці—страуса-пяра. Паблізу Друі выяўлены жоўты гарлачык карлікавы.

У цэнтральнай частцы Беларусі на Навагрудскім узвышшы ўжо сустракаюцца стэпавыя прышэльцы — кураслеп лясны, каменяломка зярністая, лабелія Дортмана, палушнік азёрны. У пойме Нёмана з'яўляюцца кусты таполі чорнай. Памераў сапраўднага дрэва тут яна не дасягае. Паблізу Шацка сустракаецца вярба лапландская. Гэта расліна тундравай зоны — прышэлец з Нарвегіі і Швецыі.

На пячаных і мелавых адкладаннях уздоўж Дняпра ў нізкарослых саснаках расцвітае золатам жаўтазель, бялее пахучы пячаный гваздзік.

Мазырскае Палессе характэрна наяўнасцю родадэндранаў. Найбольш прыгожы з іх родадэндран жоўты, або азалія панціцкая. Па берагах Завішчанскага возера растуць булавано-сец, або бяссмертнік, малачай кіпарысападобны, ластавень лекавы, трыпутнік індыйскі. Сустракаюцца на Палессі таксама гайнік чырво-на-буры, ракітнік чарнеючы, чарновец мяцельчаты, зараснікі ядлоўцу.

Некаторыя рэдкія расліны аблюбовалі Бела-вежскую пушчу. Вялікую цікавасць мае дуб скальны і белая піхта. Некалькі дзесяткаў буйных дрэў белай піхты красуюцца на адасобленым астраўку пушчы. Пад іх высокімі кронамі набірае сілу маладое пакаленне з мяккімі, пакрытымі белым васковым налётам хваінкамі.

Пад лагам некранутага шырокалістага лесу сярод папараці, сніткі, падалешніку і кісліцы можна сустрэць раўнаплоднік, або ізопірум.

Амаль па ўсёй Беларусі ўздоўж дарог сустракаюцца зараснікі шыпышыні і свідзіны, кусты жоўтай і белай акацыі. Лугавіны пакрываюцца сінімі званочкамі, рослымі буйнакветкавымі рамонкамі, маркоўнікам, жоўтай марунай. Яны ўпрыгожваюць прыдарожную паласу і заманьваюць падарожнікаў адпачыць на мяккай шаўкавістай траве.

П. ПЯТРОУСКІ.

Вялікую калекцыю навінак адзення падрыхтавалі мастакі і канструктары Віцебскага швейнага аб'яднання «Рассвет». У ёй — больш як 60 мадэляў адзення розных напрамкаў: паўсядзённага, спартыўнага, вячэрняга. На прайшоўшым нядаўна рэспубліканскім конкурсе калекцыя віцебскіх мадэльераў заняла першае месца.

НА ЗДЫМКАХ: касцюмы, выкананыя па народных матывах, дэманструюць Святлана ПАПОВА (злева) і Лілія ВІНАГРАДАВА; касцюм з аблегчанага драпу; дэмісезоннае паліто з драпу, упрыгожанае скурай.

Фота А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

Да позняй восені трэніруюцца на рацэ байдарачнікі і канаісты Рагачоўскай спецыялізаванай дзіцяча-юнацкай спартыўнай школы. Трыста хлопчыкаў і дзяўчынак авалодваюць майстэрствам веславання пад кіраўніцтвам вопытных трэнераў, якія выхавалі чэмпіёна свету Віктара Вараб'ёва, чэмпіёна мінулых Алімпійскіх гульняў Мікалая Гарбачова, сённяшні членаў зборнай маладзёжнай каманды байдарачнікаў краіны Таццяну Рычага і Антаніну Мельнікаву.

НА ЗДЫМКУ: трэніроўка пачынаецца з інструктажу.

Фота І. ЮДАША.

АЛІМПІЙСКІЯ ПРЫКМЕТЫ

«Калі ласка, пакаштуйце». Такімі словамі ў недалёкім будучым сустрэнуць удзельнікаў і гасцей Алімпіяды-80 у Мінску. Іх абавязкова пачастуюць драўнянымі, калдунамі і смачным квасам «журавінка», мачанкай і бярозавым сокам...

У адзінаццаці рэстаранах, чатырох кафэ і семнаццаці сталовых будуць накрыты алімпійскія сталы.

Шмат клопатаў у алімпійскага горада. Прыкметна мянецца яго аблічча. На Паркавай магістралі, непадалёку ад Палаца

спорту, вырас шматпавярховы будынак новай гасцініцы «Планета».

Але, бадай, больш за ўсё нагадвае аб набліжэнні Алімпіяды-80 стадыён «Дынама». На алімпійскім аб'екце № 1 сёння працуюць мантажнікі, сувязісты, цесляры. Дарэчы, трыбуны стадыёна робяць з драўніны, насычанай палімернымі смоламі. Тэхналогія гэтай распрацавана вучонымі Беларускага тэхналагічнага інстытута. Такім лаўкам не страшны ні сонца, ні дождж...

Абнавілася заходняя частка стадыёна. Пад казыр-

ком, прызначаным для ганаровых прадстаўнікоў і гасцей Алімпіяды, размясціліся каментатарскія кабіны, розныя тэхнічныя службы.

Набліжэнне Гульняў прыкметна і па ажыўленню ля магазіна «Алімпійскі сувенір», які паспеў заваяваць шырокую папулярнасць. Тут на прылаўках шмат прыгожых, з густам аформленых тавараў, выпушчаных тымі прадпрыемствамі рэспублікі, якія дабіліся права маркіраваць сваю прадукцыю алімпійскай сімвалай.

У. ДУТАЎ.

У ВАШУ КАЛЕКЦЫЮ

Аснову альбома «Мастацтва, створанае народам» склалі экspanаты Беларускай рэспубліканскай выстаўкі твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва самадзейных мастакоў і народных майстроў Беларусі, арганізаванай у сувязі з правядзеннем у нашай краіне першага Усесаюзнага фестывалю сама-

дзейнай творчасці працоўных. Сярод твораў самадзейных мастакоў, якія дадзены ў альбоме, — палотны заслужанага работніка культуры БССР М. Засінца, М. Чарвякова, П. Гольцава, Л. Трахалёвай, Ф. Дудо. У альбоме змешчаны таксама работы майстроў разьбы па дрэву, саломалляцтва — А. Пупко, А. Міхеенкі,

В. Гаўрылюк, К. Арцёменка, узоры ткацтва і вышыўкі.

Альбом, выпушчаны выдавецтвам «Беларусь», выдадзены на беларускай, рускай, англійскай, французскай і нямецкай мовах. У ім каля 100 каляровых і чорна-белых рэпрадукцый.

Г. ГАЛУБОВІЧ.

НА ЗОЛКУ

Ноччу па чаротавым даху дробна і патаемна прашапаецца дожджык. Гэта я добра памятаю, таму што прагнуўся і доўга прыслухоўваўся, пакуль зразумеў, што гэта дождж, але палез зноў нібы праваліўся ў глыбокі сон.

Хто першым прагнуўся на досвітку, сказаць цяжка, бо калі я зірнуў на свой гадзіннік, быў пачатак чацвёртай гадзіны і сябры мае ўжо апраналіся, шапачучы сенам у цемры.

Хуценька выбягаем з гумна.

Раніцы яшчэ няма, і зямля, уся ахопленая трапяткім золкам, быццам чаклае той хвіліны, калі ноч на ўсходзе распылюецца фіялетавай плямай і ў наваколлі, што здаецца застыўшым, нешта зрушыцца. А пакуль цішыня. Толькі шуміць на цэнтральным канале вадаспад. Высокая вадзяная дуга пераліваецца цераз шлюз, і кіпіць, і пеніць паток.

Сябры ўжо дастаюць з машыны стрэльбы і паляўнічыя торбы. Таропка напаяўняю пустыя гнёзды патранташу запаснымі набоямі з руказака, у кішэні прыхопліваю некалькі яблыкаў. Спадарожнікі мае пайшлі па ледзь прыкметнай сцяжыніцы ў лагчыну і ўжо зніклі ў густым тумане, які ахутаў сажалкі.

Паціху пачынае развіднівацца. Вызначыліся воблакі, лёгкія, крутабокія, яны таксама быццам прагнуліся і ціхенька

папылілі, а над пагоркам лесу за сажалкамі паціху займаецца зара. Яна не такая шырокая і шчодрая, як тая, што ўпрыгожвае летнюю раніцу, а больш сціплая, з нейкім халадом.

Мы з братам пайшлі па розных дамбах, ахопліваючы сажалку з двух бакоў. Зрэдку да мяне далятае павіст — гэта брат папярэджае, што ў мой бок паляцелі качкі і неабходна быць уважлівым. Часам сігнал падаю я. Аднак у тумане птушак нельга ўбачыць своечасова, таму мы абыходзімся без стрэлаў.

Праз нейкі час шэрая коўдра туману нарэшце адарвалася ад паверхні вады. Заўважаю двух нырцоў. Стаіўшыся за купінай, старанна прыцэльваюся, і ўсё такі шрот у пырскае сячэ вяду — качкі паспелі даць нырца! Вынырнулі яны амаль ля супроцьлеглага берага. Там іх сустракае стрэлам мой брат, але дарэмна і ён стараецца. Нырцы паспяваюць знікнуць пад вадой. Так паўтараецца некалькі разоў. Нарэшце, узяўшыся на крыло, птушкі знікаюць за лесам хутчэй, чым я паспяваю перазарадзіць дубальтоўку. Ну, і няхай так — дзень жа толькі пачынаецца!

Раніца ўсё больш уладарна вызваляе наваколле. Клубы туману ціха знікаюць, не пакідаючы слядоў. Ясная раніца пагоднага восеньскага дня трывала ўладкоўваецца навокал.

А. БАЯРОВІЧ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1753